

**SAHRANA
ZA
POČETNIKE!**

Sahrana ZA POČETNIKE!

MRTVI LADNI ISPLANIRAJTE

NAJVAŽNIJU PROSLAVU U ŽIVOTU

PRE NEGO ŠTO ONA ISPLANIRA VAS

Keti Bendžamin

Za mamu

knjiga broj 19

izdavač

Kalipso knjiga

prevod

Boris Todorović

uredništvo

Tamara Krstić

Tijana Petković

Aleksandar Šurbatović

lektura i korektura

Kalipso

naslov originala

IT'S YOUR FUNERAL!

Copyright © 2021 by Kathy Benjamin; Designed by Andie Reid; Illustrations by Annelise Capossela;

All rights reserved. First published in English by Quirk Books, Philadelphia, Pennsylvania

OVA KNJIGA PRIPADA

SADRŽAJ

Uvod u vaš kraj 10

Kratka istorija sahranjivanja 12

PRVI DEO *To je vaše telo*

Sahrana i nakon nje: od dva metra pod zemljom do sto kilometara iznad 18

UOBIČAJENE METODE 19

Kako da izbegnete da budete živi sahranjeni 21

Kako da budete kreativni sa kremiranim ostacima 24

Radni list: Moje ideje za kremaciju 28

EKOLOŠKI PRIHVATLJIVE METODE 29

Groblja kućnih ljubimaca (ne ona ozloglašena vrsta) 30

Objašnjenje pogrebnih tradicija: izlaganje mrtvacu 34

FUTURISTIČKE METODE 37

Izbegavajte finte telom u bejzbolu! 41

METODE DONIRANJA 42

Kako da postanete jadni Jorik 44

Objašnjenje pogrebnih tradicija: Devet noći 47

TRADICIONALNE METODE 48

Pretvaranje bodi-arta u likovnu umetnost 50

Radni list: Šta da uradite s mojim telom 51

Napravite sopstveni sanduk 52

Radni list: U šta da smestite moje posmrtno ostatke 53

MOŽETE IH PONETI SA SOBOM 54

Kako da oterate pljačkaše grobova 56

Pogrebne riznice slavnih ličnosti 60

Radni list: Moj asesoar za sahranu 62

Radni list: Moja poslednja modna izjava 64

Šta može biti kremirano sa mnom? 66

Objašnjenje pogrebnih tradicija: bdenja 67

DRUGI DEO *to je vaša sahrana*

To je vaša sahrana i možete umreti ako želite 70

POGREBNE TRADICIJE GLAVNIH RELIGIJA 71

Objašnjenje pogrebnih tradicija: šemira 73

Sahrane za žive 74

„Padobranci“ na sahrani 77

BIRANJE SAVRŠENOG MESTA 78

Radni list: Mesto za moju sahranu 81

DODELJIVANJE ULOGA ZA SAHRANU 82

Radni list: Savršen tim za moju sahranu 84

TEME ZA SAHRANU 85

OBLIKOVANJE VAŠE SAHRANE 87

Radni list: Dizajn moje sahrane 90

POSMRTNI GOVOR 91

Dopisujte (ali ne prepisujte!) 93

Radni list: Moj posmrtni govor 96

ČITANJA NA SAHRANI 97

Radni list: Tekstovi koji će se čitati na mojoj sahrani 100

MUZIKA NA SAHRANI 101

Slavni izvođač koji će zabavljati vaše ožalošćene 103

Radni list: Moja konačna plej-lista 104

Radni list: Moja lista numera koje ne treba puštati 105

Rentanarikače 106

Objašnjenje pogrebnih tradicija: džez sahrane 107

Radni list: Foto-finiš 108

ODREĐIVANJE PRAVILA ZA SELFIIJE 110

Nagrađivanje gostiju na vašoj sahrani 111

Radni list: Moja lista poželjnih i nepoželjnih gostiju 112

PODIZANJE ATMOSFERE 114

Radni list: Kako da podignete atmosferu 115

PLANIRANJE VAŠEG VEČNOG POČINKA 116

Radni list: Moj večni počinak 120

TREĆI DEO *Zaveštanje*

Ne zaboravite me (nikad) 124

OBELEŽAVANJE VAŠE POSTHUMNE TERITORIJE 125

Najimpresivniji nadgrobni spomenici 130

EPITAFI 131

Radni list: Moj savršeni spomenik 136

Čuveni pogrebni rituali 138

Radni list: Moj nadgrobní ritual 142
Objašnjenje pogrebnih tradicija: famadihana 143
Izuzetna groblja koja morate posetiti
(pre nego što završite na nekom) 144

NEKROLOZI 147

Radni list: Moj nekrolog 150

VAŠE MATERIJALNO NASLEĐE 152

Radni list: Ko dobija moje stvari 154

KADA POSTOJI TESTAMENT 155

Objašnjenje pogrebnih tradicija: jednomesečni pomen 157

VAŠE DIGITALNO NASLEĐE 158

Radni list: Moja digitalna dobra 159

VAŠE NEMATERIJALNO NASLEĐE 160

Radni list: Deset dostignuća na koja sam ponosan 161

KAKO DA SE VRATITE DA NEKOGA OPSEDATE 162

Radni list: Moj plan za igru opsedanja 163

Radni list: Poruka mojim voljenima 164

KAKO DA SASTAVITE LISTU POSLEDNIH ŽELJA 166

Radni list: Moja lista želja 167

Epilog: kraj početka vašeg kraja 168

Dodatna literatura 170

Zahvalnica 172

Uvod u vaš kraj

Prema podacima Nacionalnog udruženja direktora pogrebnih preduzeća, prosečna sahrana košta više od 10 000 dolara. U pitanju je toliko suluda količina novca da, ukoliko niste već mrtvi, možete umreti od šoka. Sasvim je dovoljno da imate razumevanja za svoje rođake ako odluče da samo zavrjače vaše telo na neku livadu, pod okriljem tame. Pa ipak, uprkos ovim troškovima, veoma malo ljudi planira svoju sahranu unapred. To je katastrofa u najavi.

Na koji se drugi događaj od takvog značaja ljudi razbacuju lovom bez prethodnih priprema? Venčanja, odmori, rođenja dece, kupovina auta: većina nas se priprema mesecima, ako ne i godinama, za tako važne događaje. Ali ništa od ovoga nije zagarantovano jednokratno. Možete se venčavati bezbroj puta. Možete imati na desetine odmora. Gomilu automobila. Buljuk dece, uz božju pomoć. Što se tiče sahrane, imate samo *jednu* šansu da vam uspe.*

Ali taj odlučujući trenutak vašeg postojanja (ili, takoreći, nepostojanja), ta prilika da se vaši prijatelji i porodica okupe i prisete se ko ste bili, šta su voleli kod vas i kako ste ostavili traga u ovom svetu, jeste nešto o čemu se ne promišlja na vreme. Ne, još gore – o tome se antipromišlja, nešto o čemu mnogi ljudi u potpunosti odbijaju da razmišljaju. To nije zdravo. Jednog dana ćete biti hrana za crve i vreme je da se suočite s tim.

To nas dovodi do Nikolasa Kejdža. Svi vole Nikolasa Kejdža. Njegovi filmovi su zaradili pet milijardi dolara. Dobio je Oskara. Svog sina je nazvao po Supermenu. Da, trošio je svoje bogatstvo na sticanje bizarnih stvari, kao što je lobanja dinosaurusu, kućni ljubimac oktopod i ne jedan već *dva* dvorca, ali ono što je važno jeste da je usred svog neobuzdanog trošenja uvideo da ništa od toga ne može poneti sa sobom.

Jedna od Kejdžovih brojnih kupovina bila je grobnica u obliku piramide, visoka dva metra i osamdeset centimetara, na čuvenom groblju u Nju Orleansu. Blistavobela, na sebi ima uklesanu latinsku izreku *omnia ab uno* (sve od jednog). Dok je još uvek bio u svojim četrdesetim, odlučio je da se postara za svoj zagrobni život,

* Osim ako deo vašeg plana nije povratak iz mrtvih (vidi „Krionika”, strana 38). (Sve napomene u tekstu su autorove, osim ako nije drugačije napomenuto.)

na sebi najsvojtveniji način. Nije bilo šansi da prepusti autobusu punom bivših žena da ga sahrani ispod nekakvog prostog nadgrobnog spomenika. Pogledao je smrti u oči i rekao: „Ja sam bio Goust Rajder. Jesi li gledala taj film? Kritičari su ga masakrirali. Mislim da to nije bilo fer jer... u svakom slučaju, moja poenta je: ne plašim te se.”

Kada je u pitanju planiranje sopstvene sahrane, morate da budete racionalni, makar koliko i Nikolas Kejdž. To je dosta jednostavan izazov. Ako je zvezda filma *Vengeance: A Love Story*, koji je odmah završio kao DVD izdanje, sredila svoje poslove, vreme je da se i vi uozbiljite.

Ali ne previše. Jer bi planiranje najznačajnijeg događaja vašeg zagrobnog života trebalo da bude uzbudljivo iskustvo. *S-provod*, ako hoćete. Na stranicama ove knjige imate šansu da obezbedite da vaš ispraćaj bude baš onakav kakav želite, bilo da je to alkoholom natopljena bahanalija ili trezveno, sumorno prisećanje na to kako ste bili sjajni. Brojne su odluke koje treba doneti, kao i zamki koje treba izbeći. Razmatraće se svaka faza procesa planiranja nasleđa, od odabira odela i modnih detalja za sahranu do izbora teme za sprovod. Elementi dnevnika i radni listovi ne samo da će vam pomoći da razmišljate van okvira kovčega već će i osigurati da vaše želje budu zabeležene – što će biti od ogromne pomoći vašim voljenima.

Zamislite samo: oni koji tuguju za vama upropašćuju vaš sprovod zato što, dok nekontrolisano jecaju, za nekoliko dana moraju da organizuju događaj za koji treba da izdvoje pozamašnu sumu. Posedovanje plana će osigurati da imate sahranu o kakvoj ste sanjali, a i skinuti sa njih teret donošenja važnih odluka.

Ako vam razmišljanje o svemu ovome zvuči tužno ili zastrašujuće, to je u redu. Niste jedini. Neka vas uteši saznanje da najbolji način da savladate svoje strahove i anksioznost od smrti jeste da se se hrabro suočite s njom. Iako ne možete da birate vreme ili način vaše smrti, možete makar da se postarate da imate uticaj na ono što se događa nakon toga. Ako razradite detalje unapred, nećete morati da držite fige kako bi vaš duh pronašao način i preneo vaše posmrtno želje putem nekog vidovnjaka. A zar se zbog toga ne se osećate makar malo bolje?

Planiranje sopstvene sahrane jeste čin ljubavi, važan aspekt pozitivnog mentalnog zdravlja, a – zahvaljujući ovoj knjizi – to će biti veoma zabavno.

Kratka istorija sahranjivanja

Ljudi umiru od trenutka kada su počeli da žive. Tako to funkcioniše. Svaki *Homo sapiens* koji je ikada živeo morao je da se suoči sa sopstvenom sahranom ili sahranjivanjem drugih ljudi (a često sa oba ova čina). To znači da su sahrane stare koliko i sama ljudska rasa. Tokom bar sto hiljada godina ljudi iznova i iznova promišljaju načine sahranjivanja. Svakako, glavna ideja je oduvek bila ista: otarasiti se tela koje truli (mada se, kako ćete saznati, čak i način na koji smo to postizali promenio s vremenom). Opšteprihvaćeno mišljenje je da se svaka sahrana sastoji od tri glavna dela: sahranjivanja, ceremonije ili rituala koji prati sahranjivanje i komemoracije ili pomena za preminulu osobu. Ali unutar ovih okvira, sahrane su nezamislivo različite, pri čemu svaka kultura i svako doba daju svoj pečat ovom događaju.

Teško je tačno odrediti najranije poznate sahrane. Na kraju krajeva, jedino što neku sahranu čini drugačijom od prostog bacanja tela u neku rupu jeste ritual koji prati taj čin. Većina drevnih pogrebnih tradicija nije sačuvana u arheološkim beleškama, tako da su izgubljene. Ali ipak znamo ponešto o prvobitnim sahranama. Od 2020. godine, najstarija poznata ritualna sahranjivanja – koja datiraju od pre 92 000 godina – mogu se pronaći u pećini Kafzeh u Izraelu. Među dvadeset sedam individua, čiji se ostaci nalaze u toj pećini, nalaze se neki od najranijih primeraka anatomske savremenih ljudskih bića van Afrike. Neka od tih tela bila su sahranjena sa jelenskim rogovima u rukama. Pronađeni su i tragovi oker boje na kostima. Ruke jednog deteta su bile pažljivo prekrštene pre sahranjivanja. Baš kao i danas, čini se da naši najraniji *Homo sapiens* preci nisu samo gledali kako da se otarase svog čudnog teče, jer je njegovo telo počelo da se oseća. Želeli su i da mu odaju počast, onako kako bi on to želeo: sahranjujući ga s njegovom fantastičnom kolekcijom jelenskih rogova.

S vremenom su sahrane postale dosta razrađenije od pukog zakopavanja nekih rogova s telom. Uzmite za primer stare Rimljane. Prema podacima iz *Enciklopedije drevne istorije*, idealna rimska sahrana zahtevala je mimičare, muzičare, glumce prerusene u pretke preminule osobe i žene koje su bile plaćene da jadikuju, bukvalno čupajući svoju kosu. (Ako vam plaćanje ljudi da plaću nad vašim mrtvim

telom zvuči kao sjajna ideja, pogledajte odeljak „Rentaožalošćeni”, na strani 106.) Svi ovi ljudi su paradirali ulicama, praveći buku i trudeći se da budu upadljivi, pre nego što bi telo kremirali na lomači. Pojedini istoričari veruju da borbe gladijatora potiču sa sahrana, gde su imućne porodice primoravale robove ili najamne ratnike da se bore do smrti, tu iznad groba, verujući da će njihova krv pročititi dušu preminulog. Stotinama godina se ovo praktikovalo.

Na svu sreću, danas se ne kritikuje baš sve što su naši preci radili. Kako bi smestili veliki broj urni nakon kremacije, stari Rimljani su izgradili građevine, sa zidovima prekrivenim lučnim otvorima, zvane kolumbarijumi, koji se i dan-danas koriste. Složeni drevni mauzoleji, poput egipatskih piramida i Tadž Mahala, preteče su mnogo jednostavnijih grobnica koje viđate na bilo kom običnom groblju. A da ste stajali iznad groba uz nekog pretka iz paleolita, oboje biste prepoznali onu tešku pomešanost osećanja koja dolazi zbog gubitka bliske osobe.

U zapadnom svetu, reč *sabrana* verovatno evocira slike mrtvačkih sanduka, grobnica, balsamovanih tela i crnine. Moglo bi se činiti da su ovi aspekti sahrana večni i nepromenljivi, ali zapravo su to relativno skorašnje inovacije. Zapadnjački pogrebni rituali su snažno ukorenjeni u viktorijanskoj, hrišćanskoj tradiciji. Viktorijanci su bili opsednuti smrću i tokom jednog veka su praksu sahranjivanja i žaljenja potčinili svojoj gvozdenoj volji. Bilo je potrebno mnogo vremena da se zapadne kulture otrgnu od tih običaja, bar malo. Ali u velikoj šemi ljudske istorije, Viktorijanci su samo novajlije u pogrebnoj delatnosti.

Ovih dana se pogrebne tradicije i pogrebna industrija brzo razvijaju. Mnoge od ovih promena, naročito u Severnoj Americi, bile su podstaknute takozvanim pokretom *mrtav pozitivan* (death positivity). Termin *mrtav pozitivan* je kovаница koju je smislila Kejtlin Dauti, pogrebница, spisateljica i voditeljka popularnog Jutjub kanala *Pitajte pogrebnika*. Njime se opisuje stav prema smrti i sahranama koji je usredsređen na otvorenu i iskrenu diskusiju o opcijama u pogledu umiranja i okončanja života. Pokret mrtav pozitivan ohrabruje nas da sagledamo otezanje papaka iz drugačije perspektive. Naravno, nečija neizbežna smrt možda i nije najbolja tema za razgovor na zabavi povodom odlaska u penziju nekog kolege, ali je

definitivno nešto o čemu bi trebalo da pričate s vašim najbližima. Smrt je prirodan i neizbežan deo života, i imati pozitivan stav o smrti samo znači prihvatanje te realnosti. Cilj ove kulturološke otvorenosti i prihvatanja smrti jeste da ljudima omogućí više kontrole nad sopstvenom smrću i sahranom, da stvori više opcija za okončanje života (naročito ekološki prihvatljive opcije), kao i da se umanjí anksioznost i strah od smrti.

Time što ćete biti otvoreni za ideju planiranja sopstvene sahrane, prihvatate pozitivan stav o smrti. Napravili ste prvi korak u prihvatanju svoje smrtnosti i uviđanju da ćete i vi – poput svih ostalih – jednoga dana biti počasni gost na sahrani, i da ništa ne možete da uradite povodom toga. Nadamo se da ćete početi na to da gledate kao na pozitivnu stvar, ili makar ne kao na negativnu.

Ako i dalje osećate strah ili anksioznost u pogledu planiranja svoje sahrane, to je sasvim normalno. Za utehu može poslužiti spoznaja da u tome niste sami. Zapravo, sahrane su suštinski kumulativni pokušaji stotina generacija da se suoče s tim istim zastrašujućim i bolnim osećanjima. Boreći se s njima sada, ne samo da ćete imati prijatniji život već i apsolutno fenomenalnu sahranu. Bez uvrede za bilo koje ljudsko biće koje je ikada živelo, ali vaša sahrana će biti najbitnija ikada. Zar možete to tako lako da prepustite slučaju? Naravno da ne! Zato hajde da počnemo da planiramo.

„Sahrane su rituali koje osmišljavamo kako bi nam pomogli da se suočimo sa realnošću smrti, kako bi nam obezbedili način da izrazimo svoju reakciju na tu realnost, zajedno sa drugim ljudima, i kako bi nas zaštitili od punog uticaja značenja smrti na nas same. Neke sahrane ispunjavaju ove funkcije na divan način. Druge ne uspevaju u tome.”

Ala Bozart Kembel, autor knjige *Life Is Goodbye, Life Is Hello: Grieving Well through All Kinds of Loss*

PRVI DEO

TO JE
VAŠE

teĽo

SAHRANA i NAKON NJE

OD DVA METRA POD ZEMLJOM DO STO KILOMETARA IZNAD

Najneugodnija stvar u vezi sa smrću (osim, znate... umiranja) jeste da, kada odete, nećete samo otploviti. Vaša suština, ili duša, iznenada će nestati sa zemlje, ali će vaše telo ostati u vidu, pa... posmrtnih ostataka. A telo i nije baš prijatno kada osobe koja je bila u njemu više nema.

Ovo znači da će, jednom kada umrete, nastati opšta pometnja kako bi se što pre pobrinuli za vaše telo. Ako želite da vas se otarase na tradicionalniji način, poput sahrane ili kremacije, proces je prilično jednostavan. Gde god da capnete, verovatno će biti neko mesto u blizini koje može u kratkom roku da ispuni vaše želje.

Ali postoje mnoge druge opcije u pogledu toga šta da radite s vašim posmrtnim ostacima. Možete izabrati alternativu koja je ekološki prihvatljivija ili onu koja je jeftinija ili zabavnija od uobičajene. Za neke je potrebno planirati unapred. Biće potrebno da razmislite o troškovima, dozvolama i logistici, čak i za najustaljenije opcije uklanjanja tela. Pogledajmo zato koji su to brojni načini koje možete izabrati da legnete na počinak, čak i kada to uopšte ne uključuje ležanje, a podrazumeva i mnogo manje počinjanja nego što biste pomislili.

Uobičajene metode

Sahranjivanje u zemlju i kremacija su osnovni izvori prihoda pogrebne industrije, a prema podacima Nacionalnog udruženja direktora pogrebnih preduzeća, više od 90% Amerikanaca bira jednu od ovih metoda.

UKOP: *Silazak*

Ovo je klasična tehnika uklanjanja tela. Ljudski rod ga je upražnjavao pre najmanje 100 000 godina. (Međutim, ne bi trebalo da budemo samozadovoljni. Neandertalci su nas nadmašili za 30 000 godina.) Tokom vremena, ljudi su usavršili ovaj proces sahranjivanja, konačno uvidevši da je beživotna tela najbolje čuvati podalje od mesta stanovanja – što će reći, sahranjena na grobljima – i zakopana dovoljno duboko da ne izbiju na površinu usled poplava ili gladnih životinja. Potom su došli mrtvački sanduci, koji štite telo od prirodnih uticaja; oni mogu biti jednostavni, poput drvenih kutija, ili složeni, kao zlatni Tutankamonov sarkofag.

U moderno doba, telo je ponekad balsamovano pre sahranjivanja. Savremeni hemijski proces balsamovanja potiče iz sredine osamnaestog veka, ali tek kada se mnoštvo leševa našlo daleko od kuće, tokom 1860-ih, zahvaljujući građanskom ratu, balsamovanje je postalo pravilo u Sjedinjenim Državama. Sve do danas, prilikom tradicionalnog sahranjivanja u zemlju, telo se obično konzervira na ovaj način, a ako želite sahranu sa otvorenim kovčegom, balsamovanje je obavezno. (Ako ste zainteresovaniji za prirodni metod, pogledajte „Prirodno sahranjivanje”, na strani 29.) Ovaj proces nije namenjen preminuloj osobi, već živima. Ako telo izgleda netaknuto, bez ikakvih znakova raspadanja ili drugih neprijatnih posledica smrti, ožalošćeni mogu da upute poslednji pozdrav osobi koja izgleda baš onako kakvom je se sećaju. A to čak može biti i od koristi: prizor tela preminulog pomaže mnogim ožalošćenim osobama da ubrzaju proces žaljenja.

Imajte na umu da je balsamovanje težak proces. U suštini, vaše telo se skrnavi samo da bi izgledalo lepo. A trik koji se koristi kako bi se to uradilo prilično je varvarski. Kako bismo vas pošteđeli košmara, nećemo ulaziti u detalje (mada, ako vas zaista interesuje, Kejtlin Dauti objašnjava „Šta se dešava sa telom tokom balsamovanja?” na svom kanalu *Pitajte pogrebnika*). Umesto toga, evo samo jednog opisa

tehnike kojom se postiže da lice izgleda anđeoski smireno, na veb-sajtu neprofitne organizacije Saveza korisnika pogrebnih usluga: „Crte lica se nameštaju tako što se vata stavlja u nos, poklopci za oči ispod kapaka, a kalup za oblikovanje usta u usta, uz vatru ili gazu u grlu, kako bi apsorbivale tečnosti za čišćenje. Usta se zatim zatvaraju žicom ili šivenjem. Lepak može da se koristi na očnim kopcima ili usnama kako bi ostali zatvoreni u odgovarajućem položaju.” Dražesno.

Ako ste radi da svoje telo podvrgnete balsamovanju kako biste utešili porodicu, to je plemenita stvar. Ali ako ste se upravo zgrozili i želite da tečnost za balsamovanje ostane što dalje od vas, imamo dobru vest! Ako planirate da budete sahranjeni u čvrsto zatvorenom kovčegu, onda nema potrebe za tim. Prezervacija leša nije neophodna iz bezbednosnih razloga; nebalsamovani leš neće kontaminirati zalihe vode, nasuprot popularnom verovanju. Zapravo su toksične hemikalije koje se koriste za balsamovanje mnogo gore po okolinu od leša u raspadanju. Ako se nadate ekološkom ispraćaju, balsamovanje definitivno nije opcija za vas.

Možda ni ukop nije za vas ako ne volite da trošite mnogo novca (čak i ako više niste odgovorni za račun). Postoje načini da imate jeftiniju sahranu, a prvi korak je da se u potpunosti preskoči sahranjivanje u zemlju. Ne samo da ćete morati da izdvojite novac za grobno mesto već i obični, dosadni sanduci mogu da koštaju izrazito mnogo. Zatim je tu grobnica, betonska oplata koja okružuje sanduk u grobu, na kojoj većina grobalja insistira i koja pravi dodatne velike troškove, baš kao i balsamovanje. I naravno, tu je i nadoknada za „stalnu brigu” o vašem grobnom mestu, tako da će se, čak i nakon što vaši voljeni umru, neko uvek brinuti o vašem grobu.

Ovaj trošak se može isplatiti ako vam je važna tradicija ili ako to zahteva vaša religija. Kada ljudi zamišljaju sahranu, generalno misle na porodicu okupljenu oko rake dok se sanduk spušta i zatrpara zemljom. Sve je veoma bezbedno i predvidivo. To i nije nužno loša stvar kada se suočavate sa tako traumatičnim događajem. Poštovanje tradicije može učiniti događaj mirnijim i podnošljivijim. Neugodan zahtev, poput onog da tražite od svojih voljenih da vas bace na farmu leševa (strana 43), može biti previše za njih. Tradicionalno sahranjivanje u zemlju dopušta vašim ožalošćenima da prođu kroz određenu rutinu, pa možda i da vide vaše telo poslednji put, što može biti utešno.

KAKO DA IZBEGNETE DA BUDETE ŽIVI SAHRANJENI

Ako sahranjivanje živih može zvučati kao urbana legenda, postoji obilje dokaza da su ljudi odlazili u svoje grobove mnogo manje mrtvi nego što bi trebalo. Ako ste čvrsto odlučili da budete položeni mrtvi u svoj grob, pripremite se. Odsustvo sahrane momentalno uklanja ovu mogućnost. (Prvi čovjek koji je kremiran u Sjedinjenim Državama delimično je to uradio jer je poznavao ženu koja je bila sahranjena živa. Mada se ni biti živ spaljen ne čini kao sjajan kompromis...) Evo još nekoliko bezbednih metoda:

SIGURNOSNI SANDUK SA ZVONOM

Ideja skrivena iza ovog viktorijanskog izuma bila je da, ako se probudite i otkrijete, na vaše veliko zaprepašćenje, da ste sahranjeni pre vremena, možete da povučete užu koje bi omogućilo da vazduh uđe u sanduk, kao i da se oglasi zvono postavljeno iznad vašeg groba. Neko bi čuo tu buku i pojurio da vas iskopa. (Možda bi vam se baš posrećilo i pljačkaši grobova bi već bili usred otkopavanja.)

MODERNI BEZBEDONOSNI SANDUCI

Više od jednog veka kasnije, izumitelji i dalje rade na usavršavanju gorepomenute metode. Godine 2014. odobren je još jedan patent, ovaj put za „prenosivi alarmni sistem” zakačen na kovčeg. Sve što dezorijentisana žrtva treba da uradi jeste da pritisne dugme i pomoć će stići. Jedini nedostatak: možete očekivati da vaši prijatelji zbijaju šale na temu zombija do kraja vašeg bonus-života.

MOBILNI TELEFON

Da li ćete imati dometa tamo dole? Nećete. Ali možete da igrate igrice i prekratite vreme dok ne ostanete bez kiseonika. (Plus, svi nose svoje mobilne telefone na groblje ovih dana. Pogledajte, „Mobilni telefoni”, na strani 58.)